

LOS TRES ESCUTS D' ARMAS DE BLANES

TRES han sigut los escuts d' armas que ha usat aquesta vila desde la expulsió dels alarbs fins á nostres días. Es poch coneugut l' orígen del actual y per consegüent la relació que te ab los anteriors.

Si hem de donar crèdit als historiadors antichs, lo primer senyor de Blanes després de la Reconquista fou Genís Sajó, del llinatje dels egregis duchs de Saxonia; no està ben determinat si era germá ó nebó del duch Vitexind. Carles lo Gran premiá sos serveys ab lo senyorio del port, ruinas de la ciutat de Blanda y de son castell, y llavors, deixant lo nom de Sajó, s' apellidá de Blanes. No's te noticia de que ell ni sos successors usessin las armas del seu llinatje fins que En Grau de Blanes, en lo sigei XIII, en recompensa dels serveys fets á son parent lo duch de Saboya, consegui aquella distinció, y la creu blanca en camp vermell s' ha ostentat sense interrupció desde aquell temps en l' escut de nostra vila. En la part interior de la capella de Sant Joan del que fou castell de Blanes, damunt de la portalada, hi ha una pedra ab l' escut esmentat que 's pot atribuir al sigei XIII, puig á 3 dels Idus de Maig (dia 13) de 1245, Guillém de Blanes y sa muller Guillema

Maria fundaren un benefici, quina renda puja á 350 lliuras barceloninas, en la capella de Sant Joan Baptista del castell de Blanes, lo que proba que dita capella existia en aquell temps.

Després del escut que acabo d' esmentar segueix en ordre d' antiguetat lo que hi ha en la part exterior de la botiga de las mesuras, prop de la font antiga, quina forma romboidal indica sa procedencia del sige xv. Lo que hi ha damunt de la portalada de la casa de la vila en lo carrer que avans s' anomenava plassa dels dias feyners, ab adornos del gust del renaixement, es del sige xvi (1626) y 'ls que poden véurers en la iglesia parroquial en la trona del costat del Evangelí y en lo retaule del altar de Sant Bonós, son de principis del sige passat. No tinch noticia de que n' existeixin altres.

Durant las tres centurias en que possehí 'l senyorío de Blanes la familia dels vescomtes de Cabrera y Bas, després comtes de Mòdica en lo regne de Sicilia, no sufri cap alteració l' escut de Blanes. Solament quan per causas quina explicació seria molt llarga, fou transferit á la ilustre familia dels Moncadas, havent la universitat de Blanes (entenguis comú ó cos municipal) á 2 de Janer de 1593 suplicat á don Gastó de Moncada que corroborás la possessió de fer sagell (sello) y armas de la creu blanca en camp vermill, aquell senyor otorgá que poguessen fer us de dit sello, posant á la dreta las armas dels Moncadas, que son vuyt fogasses (pans) en camp vermill y las barras d' Aragó, tal com se veuhen en lo manual correspondent del Arxiu municipal en tres oficis enviats pels regidors de Blanes al M. I. Sr. D. Blay de Aransa, intendent general del exèrcit y principat en Agost de 1800.

Inútils han sigut las mevas diligencias pera averiguar en quin any comensá á usarse l' escut actual, puig no existeix en nostres arxius cap dato que ho manifesti. No obstant, encara que no n' hi ha complerta seguretat, es més que verossímil, casi indubitable, que dit escut s' adoptá quan s' aboliren los senyoríos en la primera época constitucional. Pero sabent que l' escut primitiu no tenia més que la creu de Saboya, ¿á quí 's deu la adició de las inicials que ostenta actualment? No puch esplicarho definitivament, pero procuraré esbrinarho.

En 1363, Amadeo VI de Saboya instituhi la ordre de la Assumpció ó collar de Saboya, ab una cadena de plata sobre-

daurada en quinas anellas hi ha las referidas inicials, que se interpretan: *Fortitudo Ejus Rodiam Tenuit*, aludint á la expedició d' Amadeo V á Rodas en 1315. Rodas es una illa de la Turquía assiática en lo Mediterrani, separada per un canal de 16 kilòmetres d' amplada de la costa SO. de la Anatolia. Los cavallers hospitalaris de Sant Joan la conservaren baix son domini fins l' any 1522.

Resulta, donchs, que un sngle avans de la institució esmentada, l' escut de Blanes ja ostentava la creu d' aquella familia. ¿Per qué s' hi afegiren ditas inicials? Fou capritxo de qui proposà la innovació pera fer gala dels seus coneixements històrichs? Acás te alguna relació ab lo fet d' haverse apoderat de aquella illa en 1310 lo cavaller català En Folch de Vilaret, gran mestre de la ordre de Sant Joan? Acás ab la derrota del turch Mahomet en 1478 per la escuadra catalana que comandava En Bernat de Vilamarí al pretendre aquell apoderarse de la mateixa illa, que 'ls esmentats cavallers ocupavan? Jo m' inclino á la primera suposició; qui més hi sàpiga que més hi diga.

Ara tractaré dels colors que corresponen als tres escuts. Lo primer y l' segon no ofereixen cap dificultat: creu blanca en camp vermell hem dit que eran los del primer; en lo que concedí don Gastió de Moncada hi subsisteix la creu y per lo tant los mateixos colors, ocupant la meytat del escut en sentit vertical i la altra meytat partida en dos cuartels, ocupant lo primer, á la dreta, las vuyt fogasses (pans) dels Moncadas en camp verzell, y l' altre las barras d' Aragó vermelles en camp daurat. En lo tercer no 's doná importancia als colors, y de aquí resultá un contrassentit.

Sobre aquest punt existeix un dato que vaig á manifestar per lo que puga valer. En un diccionari geogràficli universal publicat en 1863, ab referencia al P. Guardiola, s' hi llegeix: *Su escudo es una cruz roja en campo de plata y cuatro letras que son: F. E. R. T.*, donàntlashi la mateixa significació. No concedeixo autoritat á lo dit pel P. Guardiola, qui informaria segons l' escut que havia vist, y 'ls colors d' aquell no passarian de ser un capritxo de qui l' pintá ó de qui feu pintarlo. Conservantse en l' escut modern la creu de Saboya, ¿quina rahó hi havia pera cambiar los colors? Lo lògich, á mon judi-ci, es restituuir á nostre escut los colors que li corresponen

pel seu orígen, confirmat per la tradició, ab la sola diferencia, ja que aixís ho havem trobat, de posarhi en or las lletres que s' hi han adicionat en nostre sige; y dich en or pel motiu de ser de plata daurada 'l collar de que procedeixen y perque dit color es lo símbol del honor en los blassons.

Pera terminar, faré notar que aixís l' escut de la portada de la vila com los de la iglesia, á pesar de ser posteriors al any 1599, no tenen més que la creu, infringint la imposició de Gastó de Moncada, y que si no's conservés lo pergamí número 49 del arxiu de la Rectoría, y 'ls oficis citats, no quedaría rastre de semblant innovació; lo que 's pot considerar com una proba del apreci que 's feya en aquesta vila de son blassó primitiu.

JOSEPH CORTILS y VIETA.

BALL DE COCAS

Reunit s' está 'l jovent,
tot lo jovent de Vallclara,
per véurer si s' anirá
cap á l' Albi, aquella tarde.

L' Albi fa festa major,
los fadrins han llogat grallas
y com de costúm tindrán
ball de cocas á la plassa.

Recordan los vallclarencs
aquella feta de l' arbre
y avuy se 'n volen venjar
sia d' un modo ó d' un altre.

—Per diners... no tinguéu por,
respon l' heréu de 'n Ribalta:
jo, per ma part, poso al munt
catorze lliuras en plata.—

Los demés fadrins també
s'escorcollan las butxacas
y's reuneixen entre tots,
unas tres doblas de quatre.

—Ab aquest cabal,—diu un,—
ja 'ls podém fer guerra llarga
y posá en bon puesto 'l nom
de tots los fills de Vallclara.

• • • • •

Quan lo rellotje de sol
la una en punt senyalava,
la colla dels valclarencs
emprenia 'l seu viatje.

Al ésser á prop del lloch
ja 'n troban uns quants fanfàrries
que 'ls diuhen.—¿Ahónt aneu,
guineuetas de Vallclara?—

Mes, no falta qui baix... baix...
murmura aquestas paraulas:
—¡Ja sabreu si som guineus
ó estornells de bonas alas!—

Y... seguint fent la tau-tau,
arriban dins de la plassa
en lo moment oportú
que comensan las balladas.

Lo jovent del poble está
ab lo gech sobre l' espalda
contemplant lo be de Deu
que entra y surt per totas bandas.

Cada fadrí dú un clavell
á l' aurella, ó un brot d' alfábrega,
y ellas no portan més flors
que las rosas de sas galtas.

En Feliu, lo campaner,
que 'n repicar las campanas
no te cap competitor
per tota l' encontornada,

es l' encarregat de dur
la batuta de las dansas,
y ab la práctica que hi te
prometen ser empenyadas.

Quan ha passejat dos cops
amunt y avall la safata
ab la coca fa senyal
que comensan las balladas.

Los grallers de Sant Vicents,
que 'n tenen fama guanyada
de sé uns excelents musichs,
rompen lo foch ab las grallas.

Allavors, un fadinet,
escaygut, de bona planta,
se presenta al mitj del lloch
ab la filla del Alcalde.

Pren la coca de 'n Feliu
y ab satisfacció la balla,
fentne present, poch després,
á la seva enamorada.

La colla dels vallclarencs
fins aquí no ha tret sas manyas
y espera ab gran ansietat
que comensi la subasta.

—¡Au, minyons! (diu en Feliu
desde 'l bell mitj de la plassa.)
Feune rotllo y atenció.
Preparéu vostras butxacas.

Y dirigintse al promés
de la filla del Alcalde,
li pregunta:—¿Bon galant,
quant posarém á la dansa?

—¡Tres lliuras! (diu lo fadrí,
donantse certa importància.)
Surt un vallclarench:—¡Es poch!
jo mitja dobla de quatre.—

Y com sentintse ferit
lo promés que no pensava
qui li pogués fer la pols,
trau la bossa de la faixa,

y encarantse ab son rival
li diu aquestas paraules:
—Tira amunt y tiraré, —
guineueta de Vallclara.—

Si 'l galant puja de cinch.
de molt més aumenta l' altre,
fins qu' arriban á cert punt
en que un dels dos se 'n para.

Alguns li diuhen:—¡Cobart!
¡tira avant! ¡no fassis falla!—
Mes... com no te prou diner,
guanya 'l fadrí de Vallclara.

Allavors, lo ballador
entrega de mala gana
la promesa al seu rival
perque hi balli aquella dansa,

surtint prest, escorregut
y avergonyit, de la plassa,
mentres totas las guineus
esclatan la gran rialla.

Los del poble, al oure aixó
retiran tabals y grallas,
y 's troba que 'l vallclarenc
no pot ballá aquella dansa.

Los seus amichs, indignats,
protestan de la jugada
—¡Aixó no val! diuhen uns.
—¡Fora, fora! diuhen altres.

La sort que l' autoritat
va presentarse ab la vara,
sino, hi havia un desfet
entre las collas contrarias,

y ab tó mes be familiar
que d' autoritat d' Alcalde,
va dirlos:—¿Per quín motiu
promovéu tal saragata?

Espliqueus valtres primer,
fadrinets, fills de Vallclara.
¿Quín ressentiment teniu?
¿Qué voleu? ¿Qué vos empatxa?

—Lo mal nom que 'ns vau posar
de guineus... n' es una causa,
y l' altra, l' ardit d' avuy
de la vostra fadrinalla.

—Vallclarencs, teniu rahó
fins á cert punt, mes vosaltres
heu vingut á provocar
al jovent dins de sa casa...

y 'm sab greu qu' entre vehins
de dos provincias germanas
hi hagi rencors... Desde avuy
vos mano qu' aixó s' acàbia.

—L' esperit nostre ha sigut
solsament, senyor Alcalde,
lo fer véurer que 'l dictat
que 'ns doneu, no es exacte.

Y en prova d' aixó, vos dich,
que jo cedeixo la dansa
al jove que fa un moment
ab mi se la disputava.

—Allavors, fadrins, maneu
que sonin tabals y grallas;
com si res hagués passat,
que continuhin las dansas.

Y l' any que vé, vallclarenchs,
vos dono facultats àmplias
perque talleu del meu tros
l' arbre que mes vos agràdia.—

Al acabá de dí aixó
va ressonar per la plassa
un gran picament de mans
y crits de ¡Visca l' Alcalde!

Los dos bandos enemichs
fan las paus, sónan las grallas
y la festa va acabar
molt millor del que 's pensava.

DORMINT

Allá á Nazaret
n' hi ha una botiga,
niuhet sant d' amor
niuhet de delicia.
Treballa ab atany
Joseph tot lo dia,
María prop seu
bressa un nin y fila.
Tot d' una, amorós
á la Verge ovira,
y á Joseph somriu
quan li fa caricias.
—Per qué no dormiu
vida de ma vida?
¡dormiu, fillet meu!
¡dormiu, prenda mia!
Deixant de filar
al pit se l' arrima
y al cant més gentil
lo nin s' endormisca.
—Tan punt tanca 'ls ulls

en sa boca xica
 floreix un suspir
 que als pares contrista.
 —¿Per qué sospiréu
 reyet de ma vida?
 ¿potser la cansó
 trovéu massa trista?
 Com trist tinch el cor
 tristes respira!
 Espós, no serréu,
 que 'l nin s' endormisca,
 paréu un instant
 que's desvetllaría.
 No hi valen cansons,
 no hi valen caricias,
 á cada nou bes
 de nou ell sospira!
 Tot d' una somriu
 y á la Verge ovira
 creuhantse en el pit
 sas manetas xicas.
 María ab asglay
 hi ficsa la vista
 y acotant lo cap
 ab plor las ruixima.
 —¿No veyéu espós?
 —Ja ho veig, ja, María!
 —Veniu aprop meu
 que 'm sento molt trista!
 En aquell bell punt
 s' omplí la botiga
 d' una resplandor
 que 'l sol enfosquía.
 ¡Quina quietut
 al niu de delicia!
 ¡quin perfum de cel
 per tot s' hi respira!
 Sols s' ou l' esbatech
 d' unes alas finas;
 para 'l remoreig,

y la claror miñva.
Despertas Jesús
y ab joya somríune,
la Verge ab un bes
li 'n torn la caricia.
Joseph al treball
torna ab melangía;
pren la Verge 'l fus
y fila que fila.
—¿Qu' heu vist, vos, espós?
—¿Qu' heu vist, vos, María?
—Jo un angel molt bell
en mij la botiga
mostrant una creu
de sanch enrogida.
—Jo un angel com vos
que tot resplandia
mostrant sanguejant
corona d' espinas.
—¡Qué trist tinch el cor!
—També, jo, María!
—Quina visió
hem tingut més trista!
per tot veig la creu
que sanch regalima!
—Jo en el front del nin
corona d' espinas.—
Jesús los somriu
fixantlos la vista.
Com més somriu ell
més els dos sospiran!
—¡Dormiu, fillet meu!
dormiu, prenda mia!
y un' altra cansó
li canta molt trista.
Las tortras á l' hort
tan punt l' han sentida
esclatan en plor
y 'l cant van seguintne.

Tu has trucat á mon pit, dolsa estimada,
tu has despertat l' amor,
ab los raigs de tos ulls, s' ha fet immensa
la flama de mon cor.

Abrúsam tot enter, la vida mia,
recrébam, amor meu,
que es més sublím morir en mitj de flames
que arraulit per lo fret y per la neu.

J. N.

CUADRET

Ab luxo estremat vestida
y en tous coixins recolzada,
de tothom es admirada
una dama presumida.

Del fret despreci la creu,
mes ab seny que maravella,
porta una pobre donzella
y ningú, ningú la veu!...

De l' una al rostre rebolla
la inquietut desesperada;
es que al cor porta grabada
del remordiment la argolla..

L' altra, ab vista que no oscila,
serena com lo cel blau,
demostra la dolsa pau
de sa conciencia trançuita.

Y es que en mitj de la opulencia
que la dama mostra al mon,
creix la sava del afront
que enverena sa existencia.

Mentres l' altra ab la actitud
ab que humil tothom la veu,
escampa per tot arreu
l' aroma de la virtut.

DOLORS RIERA Y BATLLE.

LIMITACIÓNS DE LA FACULTAT D' ALIENAR

CONFERENCE^A (*)

LLEGIDA EN LA JOVENTUT CATÓLICA PER D. ENRICH PRAT DE LA RIBA

SENYORS: Lo primer que, á mon entendre, deu fer tot dissertant es examinar lo contingut del tema que 's proposa desenrotllar, fixant ab exactitud y precisió las pedras termeneras que marcan los límits que 'l separan dels demés, que forman los contorns de son ser, de sa individualitat, ja que tot tema, tot objecte d' estudi ve á constituir una individualitat, si be ideològica, no menos *unum a se et divisum ab aliis* que las individualitats del mon orgànic. Jo vinch aquí, senyors, á mostrarvos lo fruyt de mas lleugeras reflexions sobre la facultat d' alienar; y dich lleugeras perque, malgrat mos desitjos, escassíssims moments he pogut destinari, ja que altres atencions més imperiosas per ser nascudas del deber han absorvit lo temps que jo volia consagrar á aqueixa y otras voluntarias devicions.

(*) Forma part d' una sèrie de conferencias de Dret civil català organisadas é inaugurades en la Joventut Catòlica per son president, lo catedràtic de nostra Universitat literaria, don Joan de D. Trias y Giró.

Lo tema es: «Limitacions del dret de propietat relatives á la facultat d' alienar; reformas que haurian d' introduhirse en lo dret positiu vigent.» Partim, donchs, del principi de que 'l dret de propietat no es absolut, sino que admet limitacions, y que aquestas poden existir en qualsevolga de las facultats en que 's descompon lo dret de propietat. Las que debém estudiar son las relatives á la facultat d' alienar.

¿Qué es la facultat d' alienar? Alienar es *rem alienam facere*, segons lo Dret romá; aixó es, fer que una cosa fins avuy nostra passi á ser d' una altra persona; per lo tant, la facultat d' alienar consistirá en transmetre á una altra persona lo domini d' una cosa ó d' algun dels drets en que aquest domini s' descompon. Filosòficament, donchs, la paraula alienació comprendrà no sols la transmissió de la plena propietat, de la *plena in rem potestas*, sino també la d' un dret d' usdefruyt ó d' una servitud de pas. En tota venda, donació ó permuta, com en tota constitució d' hipoteca, establiment de servitud, empenyament, constitució d' un cens, hi ha una alienació; tot acte que sia transmetre á un altre qualsevolga dret que una persona tinga sobre una cosa corporal ó incorporal, constitueix una alienació. No es exactament aqueix lo sentit que te questa paraula en nostre dret positiu; perque si be es veritat que 'l cap. 5, Decret. *De rebus Ecclesiæ alienand.* III, 13, diu: *alienationis autem verbum continet conditionem, donationem, venditionem, permutationem et emphiteuticum perpetuum contractum*, no es menos cert que á Catalunya may s' ha considerat alienació l' establiment emfítotich d' entrada mòdica, sempre 'ls monastirs y corporacions religiosas han pogut fer establiments lo mateix que 'ls amos de fincas vinculadas y subjectas á fideicomís. Aixís ho han reconegut las sentencias del Tribunal Suprém de 8 de Novembre de 1869 y 4 de Febrer de 1874.

Com foren á Roma las lleys de las XII Taulas los fonaments sobre quins s' aixecá tot l' edifici jurídich d' aqueix poble, aixís han sigut á Catalunya 'ls Usatges la síntesis senzilla y vigorosa en que 's dibuixan las ratllas generals que determinan la fesomía de nostre Dret públich y privat; y com buscava lo ciutadá del imperi en las lleys de las XII Taulas una base sólida ahont descansar sos drets y sostienir sas opinions, aixís també nosaltres, ciutadans del sige xix, devém acudir y ab-

veneració acudíم encara á la sabia lley que infantada en las llunyadanas centurias de la Reconquesta, ha extés y extén sa ombra benefactora sobre aqueixa ja llarga cadena de generacions que forman en sa unitat lo que anomeném Catalunya.

En l' Usatje *Præcipimus*, I, se proclama com á regla general la llibertat d' alienar tota mena de bens alodials á qualsevol persona, iglesia ó monastir. En sa consecuencia, lo censualista en los censos sense domini, lo rabassaire, lo senyor del rabasser, lo senyor mitjá ó sub-enfiteuticant, l' establient y l' emfiteota, lo propietari del predi dominant en las servituts reals, l' acreedor hipotecari ó pignoratici, l' hereu testamentari ó ab-intestat, lo legatari, que tenen determinats poders ó facultats sobre una cosa, poden transmetre'l's á una altra persona per un acte de sa lliure y expontánea voluntat.

Mes aixó sols en principi, en tesis general: ja deya l' emperador Justiniá que devegadas lo senyor de la casa no pot alienarla: *Accidit aliquando ut qui domus sit alienari non possit.* Y aixís es en efecte. ¡Si n' ha sofert de restriccions la facultat d' alienar! Si, donada la naturalesa del tema y de las conferencias que aquí venen succehintse, me fos permés espigolar no més en las conreuadas planuras de la historia del Dret, ¡quína garba més groixuda y d' espigas més atapahidas y granadas no podria oferirvos! ¡Si n' guarda de recorts de limitacions d' aquesta facultat la Historia! En la edat primera de la vida de la humanitat, en la edat de la familia patriarcal, en quina la forma més elevada del Estat, de la societat política, era la familia, la *fratria* dels pobles helénichs, la *gens* romana, la *fine-sept* céltica, la familia associada en la possessió indivisa de la propietat del dret hindú, anàloga á la actual comunitat vilatana de las rassas eslaves de Russia y Polonia, nos trobariam ab una concepció de la propietat admirablement formulada en la imprecació que Platon posa en boca dels *Deus*, dirigintla á un home que en son llit de mort se queixa de no poder disposar de sos bens: «Tu que no pots proméret ni un jorn de vida—li diuhen los Deus—tu que aquí baix no més hi ets que de passada, ¿vols disposar d' aquestas coses? No ets pas tu l' senyor de tu mateix y de los bens; tu y los bens pertanyeu á la familia, aixó es, als passats y á la posteritat.»

Lo dret de propietat descansava en la religió, y com la religió era familiar, la propietat fou exclusivament familiar també. Lo propietari no era l' home sino la família, y la família la formavan no sols sos membres vivents, sino també las divinitats domésticas que reposavan dintre del clos inviolable que 'l *Deu-Terme* protegia y tots los sers que en las edats del per-vindre conservarian sobre la pedra de la llar lo foch sagrat que de tants sigles hi cremava. Si seguissem la progressiva creixensa de la humanitat y del Estat patriarcal ó gentílich entressem á l' *Estat-tribu* ó *civitas*, també en ell hi trobariam las mateixas limitacions, las mateixas prohibicions d' alienar fetas extensivas á la propietat de la tribu: «Tot membre de la tribu—llegiriam en las antigas lleys irlandesas—está autorisat á pendre son lot de terra, mes no ho está per vèndrela ó donarla ó satisfyer ab ella sas obligacions ó sos crims.» «Ningú deu deixar sa terra ó sa tribu gravadas ab deutes que no hi ha pas trobat.» Lo Llegislador de qui totas las lleys emanen, lo mateix Deu, deya á son poble escullit: «La terra es meva; vosaltres no sou més que propietaris á qui la he arrendada.» Cada familia y cada tribu tenia á Israel sa propietat, son lot de terra y no podia alienarla sino temporalment; cada 49 anys los bens que havian sortit de la família ó de la tribu tornavan á ingressar en son patrimoni. En tota la rassa indo-europea es també la propietat inalienable. Aristotil nos ensenya que un temps fou general en tots los pobles helénichs la inalienabilitat de la propietat inmóbil; y las lleys d' Esparta, Locres, Léucada, Corinthe y las mateixas que Solon doná á l' Atica confirman la asserció del filosoph, prohibint la venda de terres y castigant ab la pérdua de la ciutadania á son infractor. Si de las refinadas civilisacions helénicas passessim á las robustas y grolleras tribus que acampavan en las vessants del Rhin y del Elba, també entre elles hi veuriam un período de absoluta prohibició d' alienar la terra. Mes al creixer la importància de la *civitas* y ab ella la religió politeista enemiga declarada de las divinitats domésticas en uns pobles, y en altres al enrobutir-se l' poder personal del capitost de la tribu, lo que tou en un principi prohibició absoluta, ho veuriam afegir-se y fer excepcions á favor de la religió y dels productes del travall. En nombrosos pobles veuriam exigir-se lo consentiment de la comunitat pera poder fer alienacions; en la ma-

teixa Roma, en que l' dret individual de propietat arribá á una concepció tan absoluta que feu d' ell un poder personal, una *potestas*, allá en las ombras llunyanas de la ciutat pagesa, esqueixadas tan sols pel foch que crema davant l' altar de Júpiter Stator, voltat de sacerdots que guardan com sagrat dipòsit lo dret y las costums, las *mores majorum*, en sos himnes sacres, pera fer una alienació, pera que la terra que fins llavors fou morada d' uns passats, que desde llavors haurán de abandonarla, protegida per uns deus lars que desde llavors no haurán de protegir-la, passi á esser morada d' altres passats, protegida per altres deus lars, precisa que 's reuneixi la ciutat y presents totas sas curias donguin llur consentiment. Més tart, quan ja de la memoria del poble s' haurá esborrat lo recort d' aqueixas limitacions, encara veurém conservar-se las ritualitats que las remembran en las ceremonias de la *mancipatio*. Y aixís en casi tots los pobles: allá ahont lo consentiment no l' dona la assamblea de la tribu ó de la ciutat, l' ha de donar quan menos la família gentílica; lo retracte gentilici no es més que una reminiscència d' aqueix estat del dret que ha atravesat sigles y més sigles pera donar testimoni en nostra societat mateixa d' un sistema, d' un organisme jurídich que ha passat per sempre.

Per sempre, sí; desde que l' Cristianisme ha aixecat tan amunt la personalitat individual, desde que descubrint en cada home una ànima destinada á una vida eterna per quina lo mateix Verb diví fentse home vessá sa sanch sacratíssima, l' individuo adquirí un valor fins llavors desconegut, ja may més ha d' esser possible absorbir als homes en lo sí d' una família, ni las familias naturals en lo sí d' una família patriarcal, ni las *gens* en lo sí de la tribu ó la ciutat; y destruhit aqueix principi de centralisació que feya dels grups humans unitats tan absorbents que reclamaven unitats patrimonials vigorosas també indivisibles é inmutables; y sobre tot y més que tot destruhida la religió familiar, lo cult del foch y dels passats que infantá eixas civilisacions, l' home veu reconeguts sos drets d' home, sens desconeixer no obstant los drets de la familia y de las entitats corporatives que ell forma. Y aixís fou, en efecte: en lo dret mitj-eval no existeixen eixas prohibicions absolutas d' alienar generals en las antigas civilisacions paganas. Ja Roma, quin sentit jurídich fou tan pregon

y práctich desde sos primers passos, pero especialment en lo período imperial en que rebia la suau alienada del Cristianisme, esborrá de son dret semblants principis. Pero fou principalment en la Edat mitja que la propietat va esser á la vegada individual y familiar, s' organisá responent als drets del individuo y als interessos de la familia, que son en definitiva uns sols y exclusius interessos.

Mes los principis que en totes las esferas han combatut la elaboració cristiana de la edat-mitja, estrafentla primer y destruhintla després, no deixaren tampoch oblidada aquesta obra d' armonisació del interés individual y familiar; plogueren vinculacions y mayorazgos (un extrem), y per corretjir l' abús vingueren lleys desvinculadoras que portaren á un altre abús. Los revolucionaris francesos que pretengueren regenerar l' home, proclamant á Versalles sos drets y aixecant á Paris la guillotina, teorisadors y utopistas volgueren també deslliurar la propietat de la afrentosa esclavitut que, á son dir, la aclaparava. Y la escola liberal, infantada pel *Contracte* de Rousseau, en son afany de pulverisar tots los organismes en que tan expléndida fou la civilisació mitj-eval, aniquilada la província ó regió, destruïts los gremis, disoltas las corporacions de tota mena, interdit lo dret d' associació, combatuda la familia mateixa ab lo divorci, pera que res estable, res sólit, res permanent, res poderós quedés en la societat, ella, la partidaria de totes las llibertats, fulmina sos anatemas contra la llibertat de testar y proclama la successió forcosa y divisió en parts iguals entre 'ls fills y la prohibició d' establir fideicominis ni temporals ni perpétuos.

Aixís lograva son objecte: deixar l' individuo aislat é indefens davant la omnipotència del Estat. Aixís lo més exagerat individualisme portava en la pràctica al més absorbent dels absolutismes.

També aquí á Catalunya hem sentit las ratxadas d' aqueix vent destructor malgrat la resistencia de nostre dret privat, únic que 'ns queda del sistema jurídich que feu nostra grandesa y engendrá nostra prosperitat.

Las limitacions de la facultat d' alienar avuy existents son unes voluntarias, altres necessarias; es á dir, unes nascudas de la voluntat, altres imposades per la llei.

Prescindint de la prohibició d' alienar lo territori nacional

que 's llegeix en la Constitució política vigent, ja que 'l domini eminent del Estat no es en realitat una propietat, sino un dret d' ordenació política, passant de llarch també davant las prescripcions administrativas que prohibeixen la alienació dels edificis y bens materials que l' Estat, província ó municipi necessitan pera cumplir son fi, dels monuments nacionals, de las montanyas exceptuadas de la venda, de camins, carreteras, carrers y plassas y dels bens del Real Patrimoni, no deturant-nos tampoch en lo dret internacional, ahont tal volta trobariam també algunas limitacions de la facultat que estudiém com per via d' exemple, la de vendre armas, municions ó materials de guerra las potencias neutrals á las potencias beligerants ó d' introduhir queviures en plassas sitiadas ó bloquejadas, nos fixarém especialment en las restriccions que naixen de las lleys canónicas mercantil y civil y las que permesas per aquesta última son fillas de la voluntat humana.

La lley canónica fent seva una constitució de Justiniá prohibeix la venda de vasos, vestiduras y demés objectes mobles destinats al cult. Permet, no obstant, la venda pera rescatar captius ó mantenir als pobres en temps de penuria, de fam. Los bens inmobles de la Iglesia devían, segons Justiniá ser inalienables; mes los concilis y la costúm feren extensivas á aqueis bens las dues excepcions esmentadas pels mobles. Avuy subsisteix la primera d' aquestas disposicions legals; mes la segona subsisteix, es cert, pero de fet no te aplicació; al contrari, desde las lleys desamortisadoras, la Iglesia ha de vendre inmediatament los bens inmobles que adquiereixi; l' Estat no vol que la Iglesia retinga bens inmobles; l' Estat lliberal te por que la llibertat humana no tornés á la Iglesia 'ls poderosos medis de quins la privá per un acte de forsa.

Imposadas per la lley cívil n' hi ha pocas de limitacions de la facultat d' alienar; y encara aquestas tenen escassíssima importància en quant son prohibicions d' alienar no en absolut, sino ab referencia á determinada persona y lo que es més depenen de la observancia de determinades solemnitats. Així per exemple, lo menor no pot fer donació ni renuncia favorable á la persona en quina potestat està, mes si s' obté 'l consentiment dels tres parents més pròxims del pare y mare ó en son defecte dels tres amichs més íntims d' aquests podrá verificarse tal donació ó renuncia. No son aquestas las que de-

vem estudiar. Una sola prohibició 's registra en aquest grup que sia absoluta, es á dir, que tinga de veras los caràcters de tal: en l' usatje *Cum in contentione* del tit. 6. De cosas litigiosas, llibr. 8, v. 1, se declara que: «La cosa posada en contenció, aixó es, que un altre avans que tu s' hagi avansat á demanar, si rahonablement podia pèndrerla, no sia lícit donarla, ni véndrerla, ni traspassarla á altre lloch.» Lo cànon 50 del Decret de Graciá part. 2.ª, causa 11.ª, cuestió 1.ª disposa que las cosas litigiosas no pugan transferirse á ningú mentres no haja recaygut sentencia ferma. En la llelgislació romana supletoria després de la canònica la Novela 112 y la auténtica *De litigiosis* contenen idéntica prohibició, si be fent excepció á favor de la transmissió operada á títul d' herència, excepció que te sa rahó d' ésser en la responsabilitat que al hereu imposa la lley com á continuador de la personalitat jurídica de son causant.

Mes lo grupo verdaderament important lo constitueixen las limitacions que permesas per la lley civil naixen d' un acte de voluntat. En l' heretament pur dels bens presents lo donador no pot alienar los bens ab que ha constituhit l' heretament, á no ser pera dotar una filla (perque 'l dot se considera anticipo de llegítima), pera alimentarse y alimentar á sos fills, per lliurarse de la presó ó restaurar la casa ruinosa; y si l' heretament comprén los bens futurs podrá alienar los que adquiereixi després d' otorgada la donació, mes per acte entre vius, de cap manera *mortis causa*. Mes si la prohibició d' alienar admets aquestas excepcions respecte del donador, es absoluta respecte del donatari, en quant se considera que 'ls bens del heretament continúan en lo domini del donador; y sols han d' entrar en poder del donatari després de la mort del donant. De manera que 'l resultat inmediat del heretament pur es privar de la facultat d' alienar al donant sense concedirla, no obstant, al donatari; aixís donchs, la propietat constituhida en heretament queda *extra-comercium* desde la celebració dels Capítols en que s' ha fet fins á la mort del donador. Entre las reserves acostumadas en tals actes, sovint s' hi consigna la de que si 'l donatari mor ab fills llegítims y naturals que arribin á la edàt de testar podrá disposar de las cosas donadas; y en cas contrari tornarán aquestas al donador ó á sos hereus. Quan aquesta clàusula s' estipula, la donació

queda subjecta á una condició resolutoria; lo donatari no podrà, donchs, alienar durant sa vida, perque sols en lo moment de sa mort se resoldrà la condició imposada.

La voluntat d' ahont naix la limitació pot ser la voluntat del causant d' aquell que la sufreix; aixís passa en la substicció fideicomissaria. Lo capítul segon de la Novela 159 de Justiníá y la doctrina dels jurisconsults catalans que la comentáren, estan conformes en prohibir los fideicomisos perpétuos no deixant estendre la substitució fideicomissaria més enllá de la cuarta generació; no obstant, la costum que més sovinteja es ferla en dos graus ó sia del avi en favor del net, ó be pel cas de que l' hereu fiduciari mori sense fills ó ab fills que no arribin á la edat de testar. L' hereu fiduciari no pot alienar sino en determinadas condicions; pot otorgar establements emfitéutichs y de rabassa morta; pot extreure dels bens sa porció llegítima; pot vendren en cantitat necessaria pera pagar los deutes del testador y 'ls dots y donacions per causa de matrimoni á que estés obligat; pot també segons lo capítul primer de la Novela 39 y la auténtica *Res quæ* alienar las cosas subjectas á fideicomis si 'ls bens lliures de que disposta no abastan á constituir dots á sas fillas. En tot altre cas son nulas totes las alienacions que fassi, sense perjudici d' impossarli la indemnisió de danys y perjudicis si ha procedit de mala fé. En lo fideicomis á favor del net, desde la mort del avi fideicomitent fins á la mort del pare ó hereu fiduciari, la herencia en fideicomis es donchs inalienable. En la segona forma acostumada de fideicomis la inalienabilitat s' extén fins á la mort del hereu fiduciari, ó la mort dels fills d' aquest sense poguer otorgar testament ó la entrada d' aquests á la edat de testar segons los cassos.

Tant los heretaments com las substitucions fideicomissarias son de sanitosas consecuencias. Avuy en que propiament no existeix un patrimoni familiar, en que sols es admesa y regulada la propietat individual, may son prou alabadas y enalitzadas las institucions que com la substitució fideicomisaria combinada ab la llibertat de testar, poden contribuir á

refer de nou l' organisme familiar, á donarli permanencia é independencia, que tant y tant necessita.

May com avuy s' havia sentit tan imperiosa la necessitat de vigorisar la familia, perque may com avuy havia estat combatuda per enemichs tan nombrosos. Las nacions verament pensadoras se 'n preocupan; la importancia pública de la familia com á component primer de la societat civil, la acció política importantíssima que exerceix, especialment la familia pagaesa que es la seu natural de las tradicions, la font de la estabilitatde las institucions y de las lleys, ha atret las miradas d' esperits conservadors de bona fusta desitjosos d' estroncar las corrents que portan la disgragació ó atomisme que avuy per avuy fan tanta com llastimosa vía.

La petita propietat y fins la propietat rural mitjana de nombrosas comarcas pôch afavoridas per la naturalesa dona tan migrats productes que 'ls pobres pagesos escarrassantse molt y fent prodigis d' estalvi poden anar passant sense enredirse; pero ben sovint una malaltia, una pedregada ó un ayguat, una passa en lo bestiar ó una malura en las plantacions, l' empenyen á enmatllevar, y allavors sa ruina es segura; pot tardar més ó menos, pero l' jorn s' acosta en que haurá d' abandonar la casa de sos pares y las terras que mantinguieren tantas generacions de sos antepassats, pera anar á engroixir la massa informe y miserable de las grans ciutats tan fácil á la desmoralisació y tan propensa á secundar totes las utopiás.

Alemania que avuy en tot va á la vanguardia ha pres la iniciativa entre las nacions europeas. Lo Reichstag ha de discutir en la tanda de sessions d' aquest any un importantíssim projecte de lley que presentaren l' any 1890 nombrosos diputats conservadors, lo general Moltke y varis membres del Centre Catòlic. Aquesta lley se proposa la creació d' una llar estable, *heimstaette*; 's proposa que la familia no haja de disoldres ó enfeblirse per la mort del que l' ha sostinguda, ó per la pérdua de la casa que ha cobejat sa formació y creixensa y l' ha abrigada y defensada; que la esposa ó la viuda per culpa ó per desgracia del marit no haja de veurers llenuada al carrer ab sos fills, mancada de tot lo menester, sols ab un llit, y ab eynas de travall que guarda com una befa de la lley ara que ja no li quedan terras que conreuar ab elllas; y tendeix

á lograr aquest propòsit separant, ó millor, permetent á tot ciutadá del Imperi separar de son patrimoni la habitació de la familia y una porció de bens suficients pera atendre á son sosteniment, constituhint un petit patrimoni familiar de reserva, subjecte á preceptes legals especials, á verdaderas excepcions de la lley general que regula la propietat y las relacions que per causa d' aquesta naixen entre 'ls membres de la familia. Efectivament, aquesta reserva familiar, la *heimstaette*, no podrá ser hipotecada ni respondrá dels deutes que en altra forma qualsevulga contregui son propietari, ni aquest podrá disposarne per acte entre vius sense 'l consentiment exprés de sa esposa llegítima; serà donchs refugi seguríssim de la familia, de quin no podrán arrebassarla, ni 'ls acreedors ni la voluntat desordenada del cap-de-casa viciós é inepte perque toparia ab la negativa de la esposa, guarda fidelíssima y previsora dels interessos de sos fills. Pero, per més que 's determina 'l maximum d' extensió que pot alcansar la *heimstaette* fixantla en la d' una masía ordinaria, succebirá en los patrimonis petits que 's constituirán en *heimstaette* tots los bens de la familia ó sa major part; en tot cas s' hauría creat una llar estable (permanent) pero s' hauría aniquilat lo crèdit del propietari; per aixó 's permet que puga fer manlleutas amortisables á llarch plasso, pel valor màxim de la meytat de la *heimstaette*. Forma ademés aquesta una unitat patrimonial tan permanent que ni la mort del cap-de-familia la disol, sino que sencera ha de trasmétrerla á un sol hereu. Aqueix projecte de lley no es més que la adaptació á Alemania de la institució del *homestead* americà. En los estats de la república nort-americana (que son casi la totalitat) en que aquesta institució está regulada, tot ciutadá mitjansant una senzilla declaració davant lo *recorder* ó registrador del comtat, pot constituir baix aqueix régime especial una part de son patrimoni quin maximum varia segons los Estats; desde allavors no podrá alienarla total ni parcialment per acte entre vius, ni hipotecarla, ni gravarla; si be continuará responent dels crèdits hipotecaris anterioris.

Tant la *heimstaette* com l' *homestead* produheixen un altre resultat beneficis: augmentan la iniciativa y l' esperit d' especulació. L' home que té la seguretat de que no ha de fallar á sa esposa y á sos fills, casa ni menjar més fàcilment em-

prén negocis desconeguts que d' altre modo no gosaría arriscar. No hi ha dupte que una de las causas variadas y nombrosas que han produxit aqueix maravellós esclat de prosperitat que regna als Estats-Units es la institució del homestead. No cal dir quāt utilíssima fora aquesta institució á Catalunya, sobre tot si s' completava ab l' act-Torrens, pera aixecar la agricultura de son estat de postració y promoure una creixensa grandiosa del comers y la industria ja tan floreixents en nostra patria. Als llegisladors castellans mes que cremarse las cellas cercant medis indirectes ab que destruir la ley catalana, més, molt més los hauría aprofitat estudiar y aplicar aqueixa preciosa institució que potser lograría despertar de son ensopiment aqueixas pobres regions espanyolas que perduda la conciencia de sa personalitat viuhen totalment allunyadas de la vida moderna.

En conclusió: á mes de conservarse la institució consuetudinaria dels heretaments, y 'ls fideicomisos familiars universals temporals fins á la cuarta generació ab la facultat d' alienar en los cassos citats, hauria d' introduhirse en lo sistema de nostre dret privat la llar estable, la *hemistaette* ó *homestead* que tan be s' armonisaría ab las demés institucions de nostre sistema jurídich. Mes aixís com als Estats-Units se fixa un tipo uniforme com á màximum, de quín no pot passar lo valor del homestead y á Alemania 's concreta á las familias pagesas sa institució ja que no pot escedir de lo necessari pera mantindre una familia agricultora, jo crech que fora més convenient y més llògich que 's permetés constituir baix aqueix régime especial la cantitat de bens que segons la posició ó estat social de cada familia, fos necessaria pera mantenirla en aquesta posició ó estat. No son sols las classes agricultoras las que tenen necessitat de permanència, d' estabilitat; son avuy totas las familias humils y poderosas del camp y de la ciutat, porque totas son víctimas de la mateixa malaltia, aquella malaltia que ab sa acostumada energia descriu Balmes en la forma següent: «Tot es inconstant y movedís en las societats modernas; los individuos com las familias s' afanyan á acumular; més llur set de tresors no es pera fundar l' apoyo que haja de sostenir al través dels sigles lo nom d' una casa ilustre; s' atresora avuy, pera gosar avuy mateix y 'l pressentiment de la poca durada aumenta l' vértich del frenesi dissipati-

dor. Res hi ha en las familias fixo y estable; viuhen l' avuy sense pensar en lo demá; sortiren ahir de la obscuritat y del no res, y caminan rápidament á enfonzarse allí mateix d' ahont sortiren, cedint son lloch á altres que van á recorre la mateixa vía.» Introduhintse l' sistema de la lley Torrens al mateix temps que l' del homestead se compensarián mútuamente los seus respectius defectes; las facilitats extraordinarias que l' act-Torrens dona pera la contractació de la propietat inmóble s' equilibraría ab las inalienabilitats nascudas de la heimstaette; iindríam las ventatjas d' una y altra institució sense experimentar llurs defectes; y hauríam aconseguit lo que ve á ser lo *desideratum* en la organisació de la propietat: combinar la llibertat de contractació ab la necessitat de conservació dels patrimonis, donant al individuo lo que es del individuo y á la familia lo que es de la familia. La familia aixís enrobustida donaría permanencia, estabilitat á las classes que avuy tampoch existeixen com á tals y ab la permanencia los comunicaria l' esperit de tradició; la societat de nou veuría renaixer sos organs naturals; y al Dret públich correspondría allavors aprofitar aqueixos elements de vida en la constitució del Estat, y regenerar ab llur ajuda la avuy tan decayguda y envilida vida política.

HE ACABAT.

LA NIT DE SANT JOAN

I

Per la nit de Sant Joan
las noyas ampurdanesas
no provan d' aclucar l' ull
fins que l' alba se desperta.
Sense poncells han deixat
totes sas clavellineras,
y 'ls penjan de tres en tres
damunt de la *capsalera*.

Dolsa nit de Sant Joan,
¡qué n' ets de bella!

II

Quan lo primer raig de llum
se 'ls hi aboca á la finestra,

alsan lo cap del coixí
boy mirant la *capsalera*.
Si 'ls tres poncells s' han desclós
l' endemá serán *promesas*;
si no 's badan los poncells
s' han de quedar per *tietas*.

Dolsa nit de Sant Joan,
¡qué n' ets de bella!

III

Una nena com un sol
tampoch s' es adormideta;
son bleix curt y fatigat
diuhen que 'l mal pot més que ella.
Sa mare, al capsal del llit,
mira trista á sa filleta;
cada cop que 'n trau 'ls ulls...
cara avall li van dos perlas.

Dolça nit de Sant Joan
¡qué n' ets de bella!

IV

Ja es tota plena de llum
l' arcova de la donzella,
y un pom de clavells florits
¡quín bo fa en la *capsalera*!
Quan la nena l' ha ovirat
—¡Ay mare, ja 'n som promesa!
diu, y gira 'ls ulls al cel
fent la mitja rialleta.

Dolça nit de Sant Joan
¡qué n' ets de bella!

V

Tan bon punt cantan las aus
 totas las noyas se llevan,
 lo pom de clavells al pit
 y cap á *missa primera*.
 ¡Ay que totas no irán pas
 avuy á *missa primera*!
 ¡Ay que totas no irán pas
 que hi faltará la més bella!

Dolça nit de Sant Joan
 ¡qué te n' has tornat de negre!

RAMON MASIFERN.

JESUS DE NAZARET

FRAGMENTS D' UNA TRAJEDIA INÉDITA

DEL ACTE I

La escena á Capharnaum, vora la mar de Galilea. Homes y donas apedassant xarxes y esperant la barca de Pere. — Salomé, Noa, Thamar y Cebedeu. Després Judas.

CEBEDEU. Quí es aquell home?

THAMAR.

Es Judas.

CEBEDEU.

Prou voldria

tenir la vostra vista.

THAMAR.

Ca! Per l' ayre

se 'l coneix. Va sol sempre y 'l cap decanta,
com si escoltés á algú que á cau d' orella
li anés parlant. A voltas fins disputa
ab algú que no 's veu.

NOA

(Rient.)

Quína estranyesa!

THAMAR.

Donchs á mí aquestas coses no 'm fan riure.

Judas ve de la banda del llach y parla tranquilament.

LA RENAIIXENSA.—Any XXIII.

- JUDAS. He mort un escorsó. Ara: á las rocas.
 NOA. Y es ben mort?
- JUDAS. Que si ho es? Veureu: m' estava mitj dormit vora un marge, y de cop sento una cosa passant sobre ma boca...
 Jo que obro 'ls ulls: un escorsó. Ab aquesta l' engrapo, y quina llengua! y quin remoure lo cap aquí, en mon puny, estret! La vista, la llengua y 'l verí tot ha anat fora, Y res: que l' he llensat.
- SALOMÉ. Y no temiau que us piqués l' escorsó? Diuhen que mata. Ja saben á qui ho fan: á mí no 'm pican. Y d' hont veniu?
- JUDAS. De 'n lloch. D' aquí la platja. Hi visch apropi.
- THAMAR. Ahont?
- JUDAS. Allá á las timbas: hi ha una cova amagada entre las herbas fonda qu' es negre nit...
- NOA. Ah, ja ho sé, mare, era 'l cau de la hiena.
- THAMAR. La bestiota qu' entrava al cementir?
- JUDAS. Sí, sí que ho era. Y que li feya de rebost la cova. Sempre ensopego ab ossos. L' altre dia (*Riu.*) vaig trepitjar un peu: 'l creguí un home!... Be, Cebedeu, si no us sab mal donéume... un tros de pa.
- CÉBEDEU. (*A Salomé que surt.*) Ves, pòrtali.
- JUDAS. Rosegan los peixos tant mateix.
- CÉBEDEU. Sí!
- JUDAS. Tot lo dia que us veig apedassant...
- THAMAR. Y donchs vos, Judas?
- JUDAS. En que trevalleu vos?
- THAMAR. Jo? Soch deixable de Jesus.
- CÉBEDEU. Y qué hi fa? També ho son altres, y travallan.
- NOA. Mos fills.
- SALOMÉ. Mon marit. (*Donant-li un tros de pa.*) Judas, teniu.
- JUDAS. (*Després de mossegarlo.*) Qué hi poseu terra?
- SALOMÉ. Deu ne donga!
- JUDAS. Donchs, Thamar, entengueu: los que travallan,

si son deixables de Jesus, al mestre
no l' enalteixen prou.

CEBEDEU.

Com!

JUDAS.

Ell es l' amo

de tot: fill de Davit, es de la terra
lo rey; y sent ell rey es tot ben nostre.

THAMAR.

Jesus, jo l' he sentit, no vol qu' en vaga
estiguém may.

SALOMÉ.

També á mos fills ho deya.

NOA.

Y donchs de que qué viurém si no 's trevalla?
De qué viurém?... Jo prou qu' ho sé. Ans que arribi

JUDAS.

la Pascua serém richs, si ell me vol creure.
Ell, Jesus. Mes aixó no fa per donas.

(A Cebedeu.) Quan será aquí la barca?

CEBEDEU.

Ara; suara.

JUDAS.

Ja parlaré jo ab ells avans que arribi
Jesus, y ja veureré. Donchs que us pensávau
que no trevallo jo?

THAMAR.

Qu' es?

JUDAS.

Donchs que us creyau
qu' es lo trevall aixó? Surgir la xarxa,
tirarla al mar y que Jehová la ompleni?..
Lo trevall es de nit y allá en ma cova.
Arrossegant hi vaig en dintre, en dintre:
m' hi ajech, y no pas sol: per tot me voltan
eixas ratas de nit que volotejan
y s' estiman en l' ombra freda y calma.
Y allí penso en demá, y allí teixeixen
una xarxa mos dits de tanta forsa
que 'ls homes no podrán jamay trencarla,
y tots caurán empresonats en ella.
Que triga aqueixa barca!

NOA.

Ben cert.

CEBEDEU.

Judas,

aneu dihent.

THAMAR.

Y no us fa por lo viure
sol en la cova?

JUDAS.

Ah! L' altra nit, de prompte,
quin espant in' agafà! Res, va semblarme
qu' un ull, un ull estrany, sense parpella,
un ull groguench com de lleó 'm mirava.
Vergonya 'm feu la por; jo que m' hi acostò;
y l' ull se va obrir més: hi vaig! Donchs era
lo forat de la cova.

CEBEDEU.

Com la xarxa
que trenan vostres dits.

JUDAS.

No, no, per Judas!
Jo vos ho dich: d' aquesta xarxa á dintre
hi cabrà la Judea y tots los pobles

de la rassa d' Adam; y sols nosaltres,
si 'm vol creure Jesus, tiraré d' ella.

THAMAR. Ah, ja tenim la barca!

Llátzer arriba y conta als deixebles la mort de Joan lo Babiusta.

LLÁTZER.

El, en sas prédicas,
prou que ho sabeu com la passió incestuosa
d' Herodes y Herodias condempnava.
«En lo teu llit de diable» així li deya
«hi ajeus ab tu de ton germá la espesa.
Malehit tu ets, y malehida es ella.»
Y en lo llit del afront la dona impura
demanava al amant entre besadas
del Babiusta la sanch. Y ell ab cadenes
va tancarlo al devall de negra torre:
mes Herodes matarlo no gosava.
Ay, l' altre nit hi van haver grans festas
al palau del pecat: lo vi encenia
la llorda gent que impúdica s' ajeya
al entorn de las taules, mitj perdudas
en lo fum dels menjars y de la mirra.
De cop, s' obrí una porta: y sols cuberta
de glassa transparent, la filla hermosa
d' Herodias va entrar. Diu que semblava
lo nart de Salomó; la Sulamita
dels vinyats d' Engadí baixant lleugera.
Y Herodes se va alsar, roig de luxuria.
Y ella s' posá á dansar: y sa carn viva
en la glassa s' fonia y rebrotava
com eixint de la boyra en ple la lluna.
Y Herodes hi va anar: dintre sos brassos
á son llit la va atraure; y ab las unglas,
com un gat arquejantse, feya trossos
las glassas de son cos. «Qué vols? Demana!»
«Vuy lo cap del Babiusta!» Y li dugueren
damunt d' un plat que feya horror; la vista
girada de través; la llengua enfora;
una galta en la sanch; l' altra coberta
per los rossos cabells que s' hi arrapavan!
Y ella, la mare vil, la vil espesa,
s' escanyava ab tant riurer, y una agulla
se tragué dels cabells, y cent vegadas
al degollat li va punxar la llengua!
Y un cant de festa va entonar. En l' ayre,
ab los dits plens de sanch va alsar la copa.
Y arrapat com llagart á una assutzena,
sobre l' cor de la filla jeya Herodes.

Joan anuncia á la seva mare Salomé y á son germá Jaume que Jesus ve á Capharnaum pera endúrsen los seus deixebles.

JOAN. Jo he pres una dressera. Gran gentada
lo ve seguint. De Corassain, de Thora;
de Magdala n' hi ha, y de Dalmanuta...
De per tot! Lo camí de lluny negreja!
Ah. Jaume, 'ns entorném y desseguida.
Tu vindràs, y l' Andreu, y en Pere, qu' ara
anirém lluny.

JAUME.
SALOMÉ. Oh goig!
Fills meus, seguiulo
qu' ell es l' ungit que 'ns han promés los pares.
Que si l' es!... Jo l' he vist aquestos días:
no era 'l mateix d' aquí! Jenolls en terra
s' ha posat á pregar en mitj d' uns rouras
farà tres nits, y las espessas brancas
s' han apartat per que 'l besés la lluna!
Jo l' he vist ab mos ulls: dos rius de llàgrimas
li queyan cara avall, y resplandia
tot ell mateix qu' un sol. «Pare, perdónals,»
entre sospirs clamava. Y jo vaig dirlí:
«Senyor, qu' es que teniu? Senyor?...» Y 'ls brassos
me tirá al coll. «Que encara més m' estimo
al caygut que al alsat; á aquell que 'm nega
que á aquell que 'm dona'l cor. Que visch y'm moro
de set y fam d' estrenye al pit la terra!»
Sí, sí que l' es l' ungit! Aquells que ho dubtin
que ho demanin per tot: per las masías,
pe 'ls llogarets hont hem estat cent voltas...
Vora 'l puig de Galir hi ha una barraca
pobre y petita com un rusch d' abellas:
á la porta al passar hi hem vist un home
tulit y mut. Jesus hi ha anat. «Aixécat,»
li ha dit, «y vina.» Y se n' hi ha anat lo pobre
parlant entre sanglots. A Benahira,
pel viarany que va á Essibem, se 'n duyan
á enterrar á una nena: 'ns aturarem
á un costat del camí per que passassin.
Sa mare tot seguitla, quína angunia!
De cop va eixir Jesus devant del poble,
aturant lo corteig, brassos estesos:
«Per qué ploreu, oh mare, á vostra filla?»
li va dir ab dolsor; y ella responli:
«Cóm voleu que no plori, si es finada
per mos pecats; y era ella ma alegria:
Deu prou m' ha castigat.» «Deu vos perdona;»

va dír Jesus «qu' es viva vostra filla!»
 Y ell al besarla, alsantla entre sos brassos,
 la noyeta obrí 'ls ulls com rosa alegre!
 Y quíns crits! «Es Jesus, lo qui esperavam!
 L' unigénit de Deu que 'ns du la vida!»
 Quín goig tothom! No més Jesus plorava.

DEL ACTE III, QUADRO I

Pórtichs de Salomó en lo Temple de Jerusalém. La escena está ple-
 na de gent esperant á Jesus. Entre 'l poble hi ha Joás y Abbis,
 amichs de Jesus; y Galat y Amnon, servidors de Caifás. Jacob,
 captant.

JACOB.	Feume una almoyna!
ABBIS.	Un quadrant! Un!
JOÁS.	Joás, y com se sembla al cego que captava aquí á la vora!
JACOB.	Si jo 'm penso qu' es ell.
JOÁS.	(<i>Fentli caritat.</i>) Un quadrant!
JACOB.	Digas. Ton nom?...
ABBIS.	Jacob. Es qu' ets igual que 'l cego d' assí baix.
JACOB.	Si soch jo. Sols que la vista. me l' ha tornat Jesus.
JOÁS.	Galat, escóltal; y no hi cregas després.
GALAT.	Aquest es cego.
JACOB.	No, qu' ara hi veig com tots.
AMNON.	Sí, te, que 'ns mira.
GALAT.	Quí t' ha curat?
JACOB.	Jesus.
GALAT.	(<i>Retxassantlo.</i>) Ves!
JOÁS.	Escoltéulo.
JACOB.	Vaig sentir gran ramor; gent que passava. «Es Jesus!» tothom deya, y m' empenyian. «Es Jesus! Es Jesus!» Y una veu dolsa m' estremí. No era d' home. Era com d' ángel. «Jo so la pau; jo so l' amor: qui 'm vulga que vinga á mí, que de la nit faig dia!»

Jo que, Senyor, li dich, so en nit eterna;
 no us veig sino ab lo cor! Y van contarme
 que á la terra escupí, y ab lo fanch d' ella
 m' ungí 'ls ulls. Y 'm va dir: «A la piscina
 de Silohé veste á rentar.» Hi corro,
 topant per los carrers, cayent, alsantme.
 Me rento 'ls ulls! Hi veig! Quánta hermosura!
 Terra! Cel! Tot es meu! Ja no soch pobre!
 Es que tu no eras cego!

GALAT.

AMNON.

JOÁS.

AMNON.

UN JUHEU.

UN ALTRE JUHEU.

JACOB.

GALAT.

JACOB.

AMNON.

JOÁS. (*Volentlo salvar.*) Jacob!

JACOB.

GALAT.

UN JUHEU.

AMNON.

GALAT.

UN JUHEU.

AMNON.

GALAT.

No; 'ns enganya.

Si ho sap tothom.

Los galileus li donan
perque ho digui...

Ens enganya.

Aixó es mentida.

Ay, pobrets de vosaltres si us tornessiu
com era jo!

Quánt cobras?

Donchs la vista

de qué us serveix, mesquins?

Sents? Nos insulta.

Si que ho diré. Sempre, en veu alta

qu' ell m' ha curat, Jesus.

Mori aquest home!

Que no 'ns escapi.

Mori!

Arrosseguemlo!

Lo poble volta á Sadoch volentlo matar. Jacob pot desférseren
 un instant, y al fugir perseguit per los seus enemichs que
 van á agafarlo, cau de genolls devant de Jesus que 's pre-
 senta de cop seguit dels deixebles y de gran gentada.

CRITS DELS PERSEGUITDORS. Mori!

MÉS CRITS. Mori!

JACOB. (*Cayent devant de Jesus.*) Senyor!

Pausa llarga. Jesus mira á sos enemichs fixament. Aquests
 abaixan los ulls imposats.

JESUS.

Creus tu en lo fill de Deu?

Oh, Jacob! Míram.

JACOB.

Senyor, diguéume
qui es pera que hi cregui.

JESUS.

Tu l' escoltas,
 tu l' has vist y ara 'l veus; qu' ell es qui 't parla.
 Jo hi crech, Senyor, jo hi crech y 'ls peus us beso.
 Jo so l' únic pastor de la ramada:
 y en veritat vos dich que 'l que á la cleda

JACOB.

JESUS.

hi entri pel mur es malfactor y es lladre.
 Obre 'l pastor la porta á las ovellas,
 las crida pel seu nom y belan totas.
 Y ell va al devant, y com sa veu coneixen
 lo van seguint saltironant festiuas.
 Jo so la porta y 'l pastor. Lo lladre
 ve á robar y á matar; y jo per ellas,
 per sa vida salvar dono ma vida.

Jesus atravessa la escena seguit dels seus deixebles y de gran gentada.

JOÁS.

Seguimlo, que va al temple.

ABBIS.

Aném. Depressa.

GALAT.

Tant valent quan no hi es... No més que 't mirí
 ja 't quedas mut.

AMNON.

Si? Ja veurás quan torni.

GALAT.

Nos pren per nens.

UN JUHEU.

Seguimlo!

UN. ALTRE.

Sí: seguimlo!

Sols queda en la escena Judas.

JUDAS.

Que temps perdut! Se lleva á l' hora prima,
 se 'n ve á Jerusalém, y aquí 'ls hi parla
 de son pare, del cel, de que á la terra
 hem vingut per patir; y fa dels pobres,
 de cobradors de Roma y vils perdudas
 sa cohort d' escullits! Y, te, nosaltres,
 los deixebles amats, sempre al darrera,
 més bojos qu' ell, salvantlo de les turbas,
 que per fill de Jehová no 'l volen pendre.
(Rient.) Fill de Jehová y com jo de carn y ossos!
 Fill de Satan posser; perque en miracles
 hi enten, y de debó. Si jo 'l tenia
 la trassa d' ell!... Enllá estratets y pobres!
 Los prodigis als richs! Y aquí, *(per la bossa)*
 ben plena;
 que aixó es gran sacerdot; y rey; y encara
 més, més: qu' es Jehová! Te, morta, buyda!

Rebatent la bossa per terra.

Y poder y riquesa aquí 'ns envolta,
 y es nostre si volem! Y tot va á perdres
 perque es humil Jesus. Més se valdria
 que al desert se 'n tornés, que aquí nosaltres
 ja fariam camí. La sembradura
 ell l' ha escampat: ja n' hi ha prou. Cullirla,
 d' aixó 'n sabem. Mes com lograr que fugí?
 Ah, si ell no hi fos! La colla dels deixebles

á mí que sé 'l que vuy, á mí 'm creuria:
y llavors endevant. No ha dit que 'ns dona
lo poder dels miracles quan per sempre
se 'n vagi d' aquest mon?

Veu á Jesus que torna seguit de la gentada. Recull la bossa
de terra.

Ell! Judas, calma.

La bossa. Encara es temps. Espérat, Judas.
Dius que 'm fa por, Galat? Ja veurás ara.
Y jo després de tu.

Sí, qu' hem de riure.

Senyor, vos perseguixen: ha dat orde
lo Sanedrí, Senyor, de que us agafin.
Anem d' aquí, Senyor, anem depressa.
Ma hora no ha arribat; mes ja s' acosta.
Si 'l grà que cau en terra no moria
fora ell tot sol: morint, qué fruysts que lleva!
Rabí, quí us ha ensenyat aquestas cosas?
Mon pare, qu' es al cel pera vosaltres;
qu' ell es pare de tots.

Lo pare nostre

es Abraham.

Si en Abraham creguessiu
vos dich en veritat qu' en mí creuriau:
qu' ell véurem desitjava y ell me veya.

GALAT. (Rient.) No teniu cincuenta anys, y á aquell san home
lo coneguéreu vos?

JESUS. Y jo us dich ara
que avans qu' ell fos vaig esser. (*Molts riuhen.*)
(Gent perduda!)

JOAN. Anem, Senyor.

Mals cors!

Rabí, diguéume:

Moisés los hi va dar als nostres pares
matuá qu' es pa del cel; y quina cosa
vos nos doneu, Rabí?

JESUS. Ah! Que no ho era
son pa del cel: del cel lo que jo us dono.
GALAT. Y hont es lo pa? Si feu cara de ganta!

Molts juheus riuhen y Joan te de contenir la indignació de
Pere.

PERE. Vils!

JOAN. Pere!

AMNON. (*Per la cólera de Pere.*) No 'l sentiu?

JESUS. Mon pa es de gloria:
que 'l pa so jo mateix. Aquell que 'l prenga

may tindrá fam ni set; may en la vida!
GALAT.
 Rabí, que 'ns voldreu dir si sou 'l diable?
PERE.
 Vos, vos ho sou! Y aquestos! (*La rialla creix.*)
JOAN.
PERE.
JESUS.
 Pas! Anémsen.
 Gent vil y miserable! Us faré á trossos!...
 Pere! Joan! Deixéulos! Cuchs de terra
 no estan fets á la llum! Son de la rassa
 que apedregá als profetas! Com sepulcres:
 blancor per fora, corrupció per dintre!
 Mes ja 'l cástich vindrá sobre vosaltres!
 Ay de tots, faritzeus, xusma d' hipòcritas
 que 'n lo lloch de Moisés vos asseguéreu
 y ma casa heu tornat cova de lladres.
 Sou fugits de las ayygas del Diluvi!
 escapats de la runa de Sodoma!
 Ay de vosaltres, faritzeus, quan vinga
 lo carro del Senyor per sobre 'ls ayres,
 que al lluny del mar bramolarán las onas,
 y 'l sol s' apagará, fonderà la lluna,
 plourán feixos de llamps, y toch y sofre,
 y caurán las estrellas com á llágrimas!
 Llavors dins teu, Jerusalem, la guerra
 fará corre la sanch de ta fillada,
 á rius y á mars fins á rentar la culpa!
 Gent contra gent, y regne contra regne,
 y terra y cel bregant! Mateix que canyas
 pe'l temps podridas s' ajeurán las torres;
 la llar del rich, del miserable, runa;
 valls fondas las montanyas! Y en lo temple
 mon pare ab lo puny clos pegará assobre,
 y 'l tot esbadallantse com magrana,
 esclatarán las pedras ab las pedras,
 y per ull de garbell passarán rotas!
 Dia d' horror, de malvestat y angunia!
 Los ossos cruxirán glassats per dintre!
 S' estroncarán los pits! En sas entranyas
 las donas sentirán als nins que ploran,
 y sens saberho 'ls hi caurán! Sanch viva
 y fel y bava de serpent los homes
 suarán á raig fet, sas cabelleras
 com punxas d' erissó!... Y 'ls que no acabin
 á tall d' espasa, acabarán d' angunia;
 y 'ls que quedin, errants de poble en poble,
 sensa patria may més, sensa que arribi
 may més son deu qu' esperarán debades,
 llevors d' un arbre mort rodant per terra
 sens treure arrels jamay, aucells que coban
 al niu d' altres aycells!... així 'ls que quedin
 anirán per lo mon fins l' últim dia!...

QUADRO II DEL ACTE IV

Jesus celebrant l'últim sopar voltat dels deixebles. Sols hi manca Judas.

JESUS. No oblideu 'l que us dich. Y avans que us deixi,
escolteu l'últim manament: ayméuvos
los uns als altres tal com jo us estimo.
Jo soch lo cep; mon Pare es qui 'l conrea;
los homes los sarments. Qui fruyt no donga
son falsó 'l tallará; mes de qui 'n tregui
ab sas mans cuydará las rahimadas.
Oh, sarments del meu cos, sava abundosa
preneu de mí per gloria del meu Pare!
Fills meus! Fills meus! Quína dolor! Ja arriba
l' hora trista en que us deixi pera sempre!
La última nit que us parlo! La ramada,
quan li fereixen al pastor, poruga
s' esgarriará belant! Y, ay, que la fona
ab lo códol á dins ja volta en l' ayre!
No us deixaré, Senyor.

PERE. Avans tu, Pere,
que canti 'l gall me negarás tres voltas.
JESUS. Mes jo, fills meus, us vetllaré; y vosaltres
sabeu ahont vaig, y coneixeu lo terme.
TOMÁS. Senyor, hont vos aneu quín camí hi porta?
JESUS. Jo so 'l camí, la veritat, la vida.
FELIP. Senyor, voldriam veure al vostre Pare.
JESUS. Qui á mí 'm veu, veu al Pare, qu' en mí 's troba.

Trucan á la porta. Los apóstols espantats s'aixecan.

PERE. Potser guardas del Temple!
JOAN. No obrim!
JESUS. Judas!...

Ja 'l sentia venir, que trepitjava
sobre 'l meu cor! Obriu, que sol arriba.

Un apóstol va á obrir y torna á seure á son lloch. Judas s'atura un instant á la porta, reselós: avansa després. Al acte que Jesus l'anomena li cau la bossa, esgarriántseli las monedas.

JESUS. Judas!...
JUDAS. (Malehida bossa! No está feta
á portar tant de pés.)

- JESUS. Judas!
 JUDAS. (*Arreplegant las monedas.*) (Tu! Ala!
           A dins! Y tu! Tot lo camí que 'm cauen
           y no hi ha cap forat: sembla mentida!)
 ANDREU. Se 't refreda l' menjar.
 JUDAS. Ja va. (Aquí sota
       (*sota de la taula*) n' ha caygut una.)
 JESUS. Los quadrants se cullen:
       mes no ma sanch, qu' enxopará la terra.
 PERE. Sembleu un gos, per sota de la taula!...
 JESUS. A molts homes, quant més los hi valdria!...
 Judas s'asseu á taula y menja depressa dissimulant sa turbació.
       Petó d' home traydor!.. Val més cent voltas
       mos de cá enfollonit. Veritat, Judas?
 JUDAS. Senyor, com qu' ara vinch no sé'l que 's parla.
 PERE. (A Judas.) Per qué no responeu?
 JOAN. Ben clar pregunta.
 JAUME. Demanéuli, Senyor, si es d' ell ó es nostre
       tant diner.
 JUDAS. Si no es res. No més que dringan,
       y cada salt vos sembla una moneda.
 PERE. Prou n' hi hauria per comprá' una barca.
 JUDAS. Ni un rem.
 JOAN. Donchs jo ab tot ell be compraria
       un anyell pera l' temple.
 JUDAS. Ni una tòrtora.
 Judas se treu la bossa d' un lloch y se la amaga en un altre
       lloch de la túnica.
 MATEU. Si fins n' hi ha d' argent. Que las ensenyi!
 ANDREU. Jo 'n faria...
 JUDAS. Quedártelas farias.
 TOMÁS. Donchs jo una sinagoga en terra nostra.
 JUDAS. *Apartant lo plat.* Ni'm deixeu acabar! Teniu! Solismanca
       que digueu vos, Senyor.
 JESUS. Dels diners, Judas,
       que t' han dat per esquer, dels que ara 't dongan,
       una clau te de ferse: la clau mestre
       que obri y tanqui l' infern!
 Los apóstols creyent compendre á Jesus s' aixecan irats contra
       Judas.
 JOAN. Judas!
 JAUME. Que parli!
 PERE. Quí us ha donat eixos diners?
 ANDREU. Que ho diga.
 TOMÁS. Eixos diners!

BARTOMEU.

PERE.

Parleu!

Si calleu, Judas!...

Los apóstols se van á llensar sobre Judas. Jesus los conté.

JESUS.

Fills meus, ja prou, que 'l meu instant s'acosta.
 Lo que ha de ser ja es. Fills, separemnos.
 Mes avans l' últim cop. Teniu, partiusho:
 aquest pa es lo meu cos, que per vosaltires
 á la creu va á patir mort afrontosa.
 Y bebeu d' aquest vi, qu' ell es sanch meva;
 sanch del nou testament, serà escampada,
 fills del meu cor, per remissió de culpas.

Judas llensa 'l pa sota de la taula.

Ja no 'n beuré may més, fins aquell dia
 en que 'l bega novell y avora vostre
 al reyalme de tots qu' es del meu Pare.
 Y ara á Getzemaní; genolls en terra
 y 'ls ulls al cel vuy esperar ma hora.
 Veniu ab mí, vos Pere, Joan y Jaume,
 que 'l fill del home 's sent morir d' angunia.

Los tres deixebles Pere, Joan y Jaume sostenen á Jesus. Los altres están un xich apartats. Judas sempre sentat parlant sol.

JOAN.

PERE.

JAUME.

JESUS.

Oh, Senyor, qué teniu?

Qué teniu?

Plora.

Oh, Pare celestial que defalleixo,
 que 'l cálzer sobrehix de fel qu' amargal
 Ah Senyor, aparteulo de ma boca!
 Fills estimats, que ve la mort, voltéume!
 Guardéume ab vostre cos! Quí es que te armas?

Los apóstols rodejan á Jesus. Algun vá á pendre 'ls ganivets de la taula. Judas siempre sol.

PERE.

JOAN.

ANDREU.

JAUME.

JESUS.

Senyor, tinch una espasa!...

Jo aquest ferro.

Jo ab las unglas per vos!...

Que 'm fassin micas!...

Ah, no; fills estimats. Llenséu las armas,
 que no so 'l matador, que ay, so la ovella,
 y es la porta del cel la del sepulcre.

De genolls á mos peus; volteu la soca.
 Així á tots jo us hi vuv, fruysts de mon arbre!
 No cayeu de corcats sobre la terra,
 que cayeu de madurs. Llevor á dintre

la porteu tots. Arrelareu. Y als núvols,
arbres tornats de gerda brançalada
pujarán vostres cims y vostra aroma.
Ah, que jo miro 'l bosch cubrint la terra!...
Per sobre de sas brancas y sas fullas
jo 'l bosch lo benehesch dalt de la gloria.

Jesus se queda mirant al cel, ab los brassos estesos, movent
los llabis per la oració. Los deixebles jemegan á sos peus.
Judas que s' está apartat vol fugir.

JUDAS. (Y jo á veure á Caifás: ara no 'm miran.
Se 'n va á Getzemaní... Que allí l' agafin.)

Judas procura arribar á la porta sens que ningú 'l vegi. Jesus
li parla sense girarse.

JESUS. Judas, hont ets? (*Judas al sentir á Jesus fa soroll espantat.*) Oh, Judas, ves, depressa!
Lo qu' has de fer, fesho aviat, que 'm triga.

Los deixebles, al adonàrsen que Judas no estava entre ells, se
aixecan irats comprenent la traició.

JAUME.	Si es allá sol!
PERE.	No estava entre nosaltres!
ANDREU.	Ell no pregava!
JOAN.	Agenolléuvos, Judas.
JUDAS.	Deixéume.
PERE.	Sou un vil!
BARTOMEU.	Que no se 'n vagi!
JOAN.	Es traidor á Jesus!
TOMÁS.	Tankeu la porta.
PERE.	Vas á morir! Tel!
JESUS.	Pere! Abaix las armas! Que s' aparti tothom! Lluny! Si corria la sanch de Judas, cada gota en terra fora un cau d' escorpins. Gireu la vista! Qui 'l miri cegará. Qui 'l bras estenga que li caygui del cos! Ves, per cent voltas malehit de mon Pare! Lepra viva! Entranyas de Cain!... Satanás, corre!

Fuig Judas tambalejant. Jesus ab prou feynas ha pogut con-
tenir als deixebles.

Y ara jo á morir!...	
PERE.	Oh, no!
JOAN.	Aturéuvos!
JESUS.	A morir, fills amats, per tots los homes!
Jesus passa per mitj dels deixebles seguit de Pere, Joan y Jaume; los altres s' abrassan plorant, y cau 'l teló.	

DEL ACTE V

Judas al anar á morir.

Aquí ha caygut un llamp! Mes per ma vida
no corre foch, que corre un fret que 'm gela.
M' ha mirat! M' ha mirat! Y una gropada
de sanch aquí he sentit, y he vist tot d' una,
no, no ab aquestos ulls, ab ulls de dintre,
en la mirada d' ell la de la mare
quan me portava al pit y 'm deya cosas
d' un altre mon!... Féume plorar! Que esclati
lo plor en mí! Una espasa! Un clau! Deixéume
que 'm punxi 'ls ulls, y sino sanch que plorin!...
Ah, que may he plorat! Ja mossegava
la mamella ab las dents y reya! Reya
matant aucells! Reya robant un dia
las pobresas de casa! Y quan la mare
se dormí pera sempre encara reya!
Y he rigut de Jesus quan lo trahia;
y rich quan va á la mort; y essent cadavre
riuré ab rialla eterna! A riure! A riure!...
¡Ay, de tota ma sanch feu una llágrima!...
Sanch!... Aquí 'n veig; y es d' ell. D' ell que la vessa
pera salvar als altres! Jo so escuma;
y la escuma á l' infern!... Ay, qu' engendrava
l' Esperit Sant un Deu prenen per urna
lo cos pur d' una Verge, y aquell' hora
Satanás conegué á la mare meva!
La sanch que m' han donat es sols la bava
de la serpent del Paradís. A dintre
del pit no hi tinch pés cor: al lloch hi porto,
rosegat per Adam, mossegat d' Eva
lo fruyt del arbre que va perdre als homes!...
Y l' arbre vol son fruyt; y jo haig de darli.
Tot ha acabat per' mi. Jesus me llença;
me llençan mos companys! Assessí! monstre!
me crida cel y terra; y veig que 'ls brassos
m' estenen del infern. Son foch que 'm tregui
lo fret que á dins me glassa! Crideu, diables,

que no senti á Jesus en sa agonía!...
Traidors de tots los temps, vostra bandera
sia mon cos! Aquí 'm teniu, soch vostre.
Corps, á ma carn podrida! Repenjéuvos
demonis á mos peus! Malehit que sia
tot lo creat y per crear!... Cel... Terra!...

ÁNGEL GUIMERÁ.

